

UNIVERSITATEA DE STAT DIN MOLDOVA

Cu titlu de manuscris

C.Z.U.: 373.2(569.4)(043.2)

BADARNE ZADA

**CONDIȚII ȘI METODE PSIHOPEDAGOGICE
ALE ADAPTĂRII COPIILOR DE GRĂDINIȚĂ
LA ȘCOALA PRIMARĂ ÎN ISRAEL**

531.01–TEORIA GENERALĂ A EDUCAȚIEI
Autoreferatul tezei de doctor în științe pedagogice

CHISINAU - 2016

**Teza a fost elaborată în cadrul Catedrei Științe ale Educației
Universitatea de Stat din Moldova**

Conducător științific:

Platon C. - doctor habilitat în pedagogie, profesor universitar

Referenți oficiali:

1. Cuznețov L. - doctor habilitat în pedagogie, profesor universitar

2. Mocanu L. - doctor în pedagogie, conferențiar universitar

Componența consiliului științific specializat:

1. Guțu Vl. - președinte, doctor habilitat în pedagogie, profesor universitar

2. Șevciuc M. - secretar științific, doctor în pedagogie, conferențiar universitar

3. Goraș-Postică V. – doctor habilitat în pedagogie, conferențiar universitar

4. Patrașcu D. - doctor habilitat în pedagogie, profesor universitar

5. Chirică G. - doctor în pedagogie, conferențiar universitar

Susținerea va avea loc la 23 iunie 2016, ora 14.00 în ședința Consiliului științific specializat din cadrul Universității de Stat din Moldova, str. A. Mateevici, 60, Chișinău, MD 2009, Chișinău, Republica Moldova, auditoria 26, blocul I.

Teza de doctor și autoreferatul pot fi consultate la Biblioteca Științifică a Universității de Stat din Moldova și pe pagina web a C.N.A.A. (www.cnaa.md).

Autoreferatul a fost expedit la 18.05.2016

Secretar științific al Consiliului științific specializat,

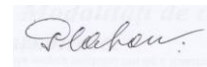
doctor în pedagogie, conferențiar universitar

Șevciuc Maia

Conducător științific,

doctor habilitat în pedagogie, profesor universitar

Platon Carolina

Autor

Badarne Zada

© Badarne Zada 2016

REPERE CONCEPTUALE ALE CERCETĂRII

Actualitatea temei. Problema copilăriei, în general, și tranziția grădiniță - școală, în particular, generează un mare interes al specialiștilor din domeniu. Acest interes se manifestă prin numărul mare de cercetări, studii, documente, instrucțiuni referitoare la natura, conținutul și particularitățile acestei tranziții. Există, de asemenea, o mulțime de materiale cu privire la adaptarea copilului la viața școlară, la identificarea partenerilor implicați în tranziție, la strategiile de relaționare cu alți copii, la rolul părinților și factorilor de decizie implicați în procesul de școlarizare.

Tranziția grădiniță-școală este relevantă atât pentru arenele educaționale cât și pentru cele politice. Arena educațională se referă la modul de realizare a programelor academice, calitatea predării, succesul școlar, relaționarea dintre personalul didactic, mediu, părinți și copii. Cea politică ține de elaborarea politicilor educaționale și a legislației, de asigurarea unei rețele de sprijin pentru elevi, de menținerea egalității, de asumarea responsabilității pentru a furniza șanse egale tuturor elevilor, precum și de alocarea resurselor financiare.

Astfel, tranziția grădiniță - școală și, implicit, adaptarea la noul sistem, este un eveniment extrem de important în viața copilului. Tranziția implică schimbări fiziologice, psihologice și sociale. Fiind semnificative, acestea influențează direct personalitatea copilului, formarea atitudinii pozitive față de școală. Mai mult, tranziția este o nouă etapă care simbolizează despărțirea de activitatea de joc și trecerea la activitatea de învățare. În acest context, copilul are nevoie să atingă un anumit nivel de maturitate socio-emotională și de abilități de învățare. Lipsa abilităților sociale și emotionale afectează și dăunează adaptarea copilului la viața școlară.

Deși, la nivel internațional, vârsta de școlarizare diferă de la o țară la alta în funcție de programul de învățare, școală, mediu, în multiple cercetări internaționale se menționează că în 33 de țări ale lumii vârsta de școlarizare este de șase ani. Și în Israel copiii sînt admiși la școală la vârsta de șase ani, cînd se presupune că toți copiii ajung la un anumit nivel de dezvoltare fizică, emoțională, socială, senzorio-motorie și la un anumit grad de maturitate cognitivă, care le permite să înceapă studiile formale. Începînd cu anul 2013, în Israel, dreptul la școlarizare au copiii născuți în perioada 1 ianuarie - 21 decembrie a anului. Totodată, observațiile realizate în cadrul activității practice a autoarei în grădinițele din sectoarele arabe ale Israelului au condus la identificarea unor deosebiri dintre copiii născuți în prima triadă a anului (ianuarie, februarie, martie) și copiii născuți în ultima triadă a anului (octombrie, noiembrie, decembrie), generînd un șir de întrebări, precum: *Există*

diferențe în adaptarea școlară a copiilor născuți în prima triadă a anului și cei născuți în ultima triadă a anului? Sînt copiii născuți în ultima triadă a anului pregătiți pentru studiile formale? Întîmpină acești copii dificultăți adaptaționale semnificative? Care sînt condițiile psihopedagogice optime ale adaptării școlare? Pînă în prezent, răspunsul la aceste întrebări de importanță majoră nu și-a găsit o vastă reflectare în investigațiile de specialitate. Prin urmare, realizarea unor studii complexe a acestor fenomene devine necesară și actuală.

Descrierea situației în domeniul de cercetare și identificarea problemei de cercetare.

Procesul adaptării copiilor la instruirea școlară constituie subiectul mai multor cercetări, realizate de specialiștii din Israel și din alte țări ale lumii, diversitatea abordărilor teoretice și practice referindu-se la o gamă largă de probleme [1, 2, 3, 4, 5, 23, 24]. Or, studiile recente se axează, în temei, pe aspectele cognitive, emoționale, sociale ale problemei [10, 11, 13, 29]. Un șir de autori precum Fabian, H., Dunlop, A.-L., [14], Wildenger, L. K., McIntyre, L. L., Fiese B. H., Eckert, T. L. [31], Valeski, T. N., Stipek, D. J. [30], se focusează pe analiza fazelor tranziției grădiniță-școala primară, pe examinarea gradului de pregătire a copiilor pentru școlarizare, pe identificarea factorilor socio-emoționali. O anumită atenție este acordată și diferențelor de gen [28], necesităților copilului în perioada de tranziție [29], factorilor de risc ca predicție a performanței școlare [15], bunelor practici și strategiilor de asistență în perioada de tranziție [14, 27].

În Republica Moldova problematica adaptării copiilor la școala primară a fost abordată de un șir de cercetători: A. Bolboceanu, S. Cemortan, L. Cuznețov, L. Mocanu, V. Pascari, M. Vrâncean, G. Chirică (33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40). Investigațiile realizate vizează maturitatea și imaturitatea școlară, educația copilului în cadrul familial și școlar, dezvoltarea limbajului, comunicării, creativității la preșcolari, condițiile în adaptare școlară a copiilor cu CES, socializarea și dezvoltarea socio-afectivă a preșcolarilor, formarea competențelor de învățare la copiii de 6-8 ani, teoria și metodologia educației verbal artistice a copiilor, pregătirea și perfecționarea cadrelor didactice în domeniul învățămîntului preșcolar și primar.

Totodată, studiile teoretice și cercetările empirice privind condițiile de adaptare a copiilor de 6 ani născuți în diverse perioade ale anului lipsesc. Astfel, divergența dintre oportunitatea stringentă și importanța stabilirii condițiilor psihopedagogice optime ale adaptării copiilor la studiile formale, pe de o parte, și insuficienta tratare a problemei în cauză în teoria și practica educațională, pe de altă parte, argumentează actualitatea temei și generează **problema cercetării** care constă în necesitatea identificării condițiilor psihopedagogice ale adaptării la învățarea școlară a copiilor născuți în ultima

triadă a anului de înmatriculare în comparație cu copiii născuți în prima triadă a anului de înmatriculare.

Scopul cercetării constă în stabilirea și valorificarea condițiilor psihopedagogice ale adaptării copiilor de grădiniță la școala primară.

Obiectivele cercetării:

1. Analiza abordărilor conceptuale ale tranziției și adaptării școlare.
2. Identificarea condițiilor psihopedagogice ale adaptării școlare.
3. Examinarea condițiilor de adaptare a copiilor de grădiniță la școala primară în funcție de vîrstă, grad de pregătire, sex, nivel de educație a părinților.
4. Stabilirea particularităților psihopedagogice ale adaptării copiilor de grădiniță la școala primară.
5. Evaluarea efectelor de valorificare a condițiilor psihopedagogice adaptaționale.

Metodele de cercetare:

Metode teoretice: documentarea științifică, analiza și sintetiza teoretică, generalizarea și sistematizarea rezultatelor.

Metode empirice: experimentul pedagogic, interviul, chestionarul.

Metode statistice: Testul t – Student, Testul de corelație Pearson.

Noutatea și originalitatea științifică a cercetării este obiectivată de: fundamentarea teoretică a condițiilor psihopedagogice ale adaptării copiilor la școala primară; realizarea unui studiu empiric inedit referitor la condițiile de adaptare a copiilor de grădiniță la școala primară în funcție de vîrstă (copii născuți în prima triadă a anului/copii născuți în ultima triadă a anului), grad de pregătire către școală (emoțională, socială, academică), nivel de educație a părinților (inferior, mediu, superior); stabilirea influenței vîrstei cronologice asupra gradului de pregătire a copiilor către școală; stabilirea și valorificarea particularităților psihopedagogice ale adaptării copiilor la școala primară; identificarea diferențelor de gen la nivel de clasă și grupă de vîrstă; elaborarea, implementarea și evaluarea Programului de optimizare a procesului tranzițional; determinarea rolului cadrelor didactice, a părinților și a instituției de învățămînt în adaptarea copiilor la școala primară.

Problema științifică soluționată constă în stabilirea condițiilor și metodelor psihopedagogice eficiente ale adaptării copiilor de grădiniță la școala primară, avînd ca efect optimizarea procesului tranzițional, în vederea aplicării în sistemul educațional din Israel.

Semnificația teoretică a lucrării rezidă în abordarea condițiilor psihopedagogice adaptative ca un complex integrator al dimensiunilor vîrstă, grad de pregătire a preșcolarului nivel de educație a părinților care asigură adaptarea eficientă a copiilor la școala primară; completarea și promovarea cunoașterii științifice privind condițiile interne și externe de adaptare a copiilor la sistemul educațional; concretizarea predicției succesului școlar al copiilor la etapa inițială a studiilor formale; formarea bazei pentru studiile ulterioare referitoare la adaptarea școlară.

Valoarea aplicativă a lucrării constă în: elaborarea și implementarea Programului de optimizare a procesului tranzițional utilizat în sistemul educațional din Israel; identificarea și valorificarea particularităților psihopedagogice ale adaptării copiilor la școala primară; elaborarea și aplicarea recomandărilor practice pentru educatori, cadre didactice și părinți, contribuind, astfel, la promovarea experienței pozitive și susținerea copilului în cadrul tranziției grădiniță - școală.

Programul poate fi folosit de către cadrele didactice, psihologi, educatori din grădinițe și școala primară care răspund nemijlocit de procesul adaptativ al copiilor. Rezultatele cercetării pot fi utile părinților care întâmpină dificultăți în pregătirea copiilor către studiile școlare. Datele experimentale pot fi utilizate ca material didactic în procesului de formare și perfecționare profesională a specialiștilor din domeniu.

Rezultatele științifice principale înaintate spre susținere:

1. Condițiile psihopedagogice tranziționale funcționează ca un sistem complex care integrează condițiile interne: vîrsta admiterii la școală, dezvoltarea socială, dezvoltarea emoțională, dezvoltarea abilităților de învățare și condițiile externe: nivelul de educație a părinților, climatul familial și școlar, sprijinul acordat copilului de familie, avînd drept rezultat adaptarea eficientă a copiilor la școala primară.
2. Diferențele de vîrstă a preșcolarilor generează diferențe în functionarea lor socio-emoțională: copiii născuți în prima triadă a anului denotă un grad mai înalt de pregătire către școală decît copiii născuți în ultima triadă a anului.
3. Diferențele de gen se manifestă atît la nivel de clasă - băieții demonstrează un grad mai înalt al dezvoltării emoționale și al abilităților de învățare în comparație cu fetele, cît și la nivel de grupe de vîrstă în cadrul clasei - în cadrul grupelor copiilor mici, băieții sînt mai dezvoltați decît fetele din punct de vedere emoțional și al abilităților de învățare; în cadrul grupelor copiilor mari, băieții sînt mai dezvoltați decît fetele pe toate componentele investigate.

4. Adaptarea socială și emoțională a copiilor născuți în ultima triadă a anului solicită strategii suplimentare de intervenție și asistență psihopedagogică referitoare la realizarea parteneriatului între actorii-cheie (cadre didactice, părinți, copii); sprijinirea copiilor în realizarea activităților; susținerea și stimularea comunicării și relațiilor de prietenie între copii; supravegherea copiilor la etapa incipientă a școlarizării.
5. Programele de asistență psihopedagogică, cu implicarea tuturor actorilor educaționali (educatori, cadre didactice, părinți), asigură eficiența procesului adaptational.

Implimentarea rezultatelor științifice este realizată la nivel instituțional, în cadrul sistemului educațional din Israel.

Aprobarea rezultatelor științifice. Rezultatele teoretice și practice ale cercetării au fost prezentate și discutate la ședințele departamentului Științe ale Educației (Universitatea de Stat din Moldova) și la diverse conferințe și foruri științifice naționale și internaționale.

Publicații la tema cercetării. La tema cercetării au fost publicate 10 lucrări științifice.

Structura tezei: Cercetarea conține introducere, 3 capitole, concluzii generale și recomandări, bibliografie (214 surse), cuvinte-cheie, 130 pagini text de bază. În textul tezei sînt inserate 13 figuri, 36 tabele și 2 anexe.

Cuvinte-cheie: tranziție, condiții psihopedagogice, vîrstă, copil mare (old children), copil mic (young children), adaptare școlară, maturitate școlară, diferențe individuale, diferențe de gen, personalitatea copilului, experiența preșcolară, dezvoltare socială, dezvoltare emoțională, abilități de învățare.

CONȚINUTUL TEZEI

În Introducere este prezentată actualitatea problemei de cercetare, scopul, obiectivele, metodologia cercetării. În contextul finalităților sînt elucidate: inovația științifică, valoarea teoretică și practică a cercetării, rezultatele științifice principale înaintate spre susținere, problema soluționată.

În capitolul 1, Abordări teoretice ale tranziției grădiniță-școală primară în psihopedagogia contemporană, sînt analizate referințele teoretice privind tranziția grădiniță-școală, gradul de adaptare a copiilor la școală, rolul vîrstei cronologice a copiilor în adaptarea școlară.

Problema tranziției grădiniță - școală primară este remarcată în literatura de specialitate ca o perioadă importantă, unică și semnificativă nu doar pentru copil ci și pentru familia lui [1, 3, 9]. Tranziția denotă o nouă eră a separării—separarea de grădiniță și educator și trecerea la un nou model de interacțiuni. Problema adaptării școlare și a modului de evaluare a ei, cît și implicațiile acestea

în programul de învățare, este în centrul discuțiilor publice și profesionale. Or, se menționează că adaptarea școlară corelează cu vârsta cronologică și nivelul de dezvoltare a copilului, iar percepția maturității depinde de familie, comunitate, mediu.

În această secvență a lucrării sînt analizate aspectele complexe ale adaptării școlare în diverse state și în Israel: factorii individuali, familiali, organizaționali, factorii facilitatori, precum și diversele blocaje care intervin în cadrul acestui fenomen. Examinarea acestor factori dezvăluie natura psihologică, educațională și sociologică a fenomenelor care necesită implicarea tuturor actorilor: educatori, cadre didactice, părinți. Sînt prezentate particularitățile psihopedagogice ale preșcolarilor, categorie afectată de tranziția grădiniță-școală din cauza lipsei abilităților de adaptare legate de vîrstă și, prin urmare, de consecințele generate la nivel individual și social.

Într-un cadru analitic distinct sînt prezentate diversele abordări ale tranziției [4]. *Abordarea dezvoltării naturale* în cadrul căreia se accentuează interconexiunea dintre stadiile de dezvoltare a copilului și tranziție. Potrivit acestei abordări, un copil poate avea succes în procesul de învățare numai atunci cînd ajunge la un anumit stadiu de dezvoltare necesar acestui proces. Or, disponibilitatea copilului pentru studiile formale este prezentată ca un proces interior de maturitate biologică și reglementare genetică. *Abordarea ecologistă* adepții căreia se centrează pe procesul de învățare care este influențat de factori organizaționali, structurali, instituționali, precum și de diferențele individuale ale copiilor. Accentul este pus pe mediere și suportul adultului, precum și pe experiența copilului dependentă de mediu. *Abordarea constructivistă* reprezentată de teoria zonei proximei dezvoltări care se referă la distanța dintre nivelul de dezvoltare acțională, așa cum este determinată prin rezolvarea independentă de probleme și nivelul dezvoltării potențiale, așa cum este determinată prin rezolvarea de probleme sub îndrumarea adultului sau în colaborare cu colegi mai capabili. Învățarea se realizează prin modele, în contextul social. Ea acoperă „distanța” dintre ceea ce este copilul și ceea ce va deveni sub medierea socialului. *Abordarea relaționistă* în cadrul căreia se pune accentul pe interacțiunea copil, mediu, societate, comunitate. Astfel, succesul educațional este asigurat în situația cînd se iau în considerare caracteristicile personale ale copilului și numeroasele contexte, precum familia, mediul, instituțiile de învățămînt, în care el trăiește și se dezvoltă.

În capitol sînt analizate și modelele tranziției care au scos în evidență trei tipuri de bază ale acesteia. a) *Pregătirea școlii pentru copil* care urmărește scopul să reducă stresul copilului la etapa incipientă a procesului de învățare. Activitățile realizate în această perioadă se referă la: cunoașterea

copilului și a familiei, familiarizarea copilului și a familiei cu viața școlară, reducerea diferențelor dintre experiențele grădiniță/școală. b) *Pregătirea copilului pentru școală* scopul căreia este să-l facă pe copil să fie gata pentru școală. Activitățile efectuate în această perioadă pot include: pregătirea copilului pentru prima zi de școală, familiarizarea acestuia cu regulile școlare. c) *Asigurarea continuității programelor*. Practicile acestei perioade de tranziție au drept consecință: angajarea în clasele primare a specialiștilor de înaltă calificare, perfecționarea continuă a cadrelor didactice, localizarea școlii în apropierea grădinițelor.

În ultimii ani, conceptul de pregătire către școală a fost extins dincolo de maturitatea școlară care se referă la capacitățile de citire, înțelegere, calculare. El presupune un sens mai larg care include sănătatea fizică, reglarea socio-emoțională, un nivel de dezvoltare a limbajului și un bagaj de cunoștințe generale [9]. Disponibilitatea pentru învățare este mai mult decât atingerea obiectivelor academice. Astfel, ea este un întreg complex de competențe în diverse domenii care presupune realizarea unui nivel de dezvoltare fizică, socială, emoțională. Incapacitatea socio-emoțională întrerupe adaptarea copiilor la viața școlară [8]. Adaptarea socială, emoțională și academică este semnificativă pentru copil și exercită o influență directă asupra formării unei atitudini pozitive față de școală [15], însă copilul poate dobândi maturitatea socio-emotională numai atunci când el este matur în dezvoltare [10]. Adaptarea socio-emoțională este importantă ca un predictor al adaptării școlare, mai ales în primii ani de școlaritate. Există o mare certitudine pe care copilul trebuie să o dobândească, un anumit nivel de maturitate socială și abilități înainte de a intra în școala primară [10].

Abordând problema maturității școlare, specialiștii moldoveni [33, 36, 37, 38] menționează că un copil poate fi considerat apt sau matur pentru activitatea de tip școlar a clasei 1 dacă a atins stadiul optim al dezvoltării biopsihosociale corespunzător vârstei și reușește să însușească baremul de cunoștințe, prevăzut de programa școlară în vigoare. Or, aptitudinea, maturitatea școlară constituie expresia unei faze a dezvoltării copilului. Ea marchează acel nivel al dezvoltării (fizice, psihice, al conduitei sociale) la care activitatea desfășurată în forma sa instituționalizată poate contribui la dezvoltarea personalității. Se menționează că acest nivel se plasează între 5 și 7 ani și trebuie conceput pe baza principiului psihologic al dezvoltării în strânsă unitate cu cel biologic și social. Așa se justifică noul model al școlarizării incipiente a copiilor, care implică nu numai etatea cronologică, ci și starea de sănătate, condițiile socio-culturale, nivelul potențial al dezvoltării somatopsihice și posibilitatea nivelării unor trăsături deficitare prin acțiuni de prevenire și prin

valorizarea celor scadente.

Autorii menționați subliniază că conceptul de pregătire (maturitate) desemnează schimbul realizat de ansamblul proceselor psihice, care deschide calea unei depășiri și a unor achiziții noi. Dezvoltarea fizică și psihică a copilului trebuie să atingă un anumit grad de maturitate pentru ca el să poată beneficia de o învățare școlară. Altfel, învățarea devine ineficace sau, în cazurile de suprasolicitare a copilului imatur, devine chiar nocivă. Aceasta nu înseamnă că dezvoltarea psihică a copiilor, ritmul acestei dezvoltări nu poate să fie accelerat sau încetinit. Elevii nu profită, însă, de instruirea primită decât atunci când se găsesc sub aspectul dezvoltării lor, cel puțin în stadiul imediat precedent perioadei care face obiectul antrenamentului intelectual. Pentru acest motiv școlarizarea la 6 ani și dezideratul de a preveni insuccesele încă de la vârsta școlară mică fac necesară examinarea medicală și psihologică a copiilor la intrarea în clasa 1. Acest examen de identificare a gradului de maturitate școlară este necesar datorită discordanțelor frecvente dintre vârsta cronologică - criteriul clasic al școlarizării - și cea psihologică (mintală, motrică, emoțională etc.) a copiilor.

În opinia cecetătorilor [33, 34], verificarea pregătirii necesare pentru încadrarea copilului în activitatea școlară are o importanță deosebită în prevenirea insuccesului școlar. Dacă gradul de dezvoltare a copilului nu este în concordanță cu cerințele școlare, el va repeta foarte probabil clasa sau una din clasele următoare. Pe de altă parte, astăzi e pe deplin dovedit că nivelul de dezvoltare al diferitelor funcții psihice poate fi ameliorat într-o anumită măsură prin activități organizate corect, mai ales la copiii cu o întârziere temporară în ritmul dezvoltării mintale, la cei lipsiți de influențe educative adecvate în cadrul familiei sau la cei cu eficiența mintală scăzută ca efect al unor traume sau curențe afective. Verificarea nivelului dezvoltării psihice și a volumului de cunoștințe va permite depistarea și exersarea sistematică a funcțiilor ramase în urmă, elaborarea unor deprinderi, asimilarea unor noțiuni absolut necesare pentru înțelegerea și achiziționarea unui întreg domeniu de cunoștințe școlare.

În context, se menționează că însușirea cunoștințelor și deprinderilor prevăzute pentru clasa 1 presupune un anumit nivel de dezvoltare fizică și intelectuală în măsură să asigure condițiile minime ale reușitei la învățatură. Nu este vorba atât de volumul de informație de care dispune copilul, cât de fondul de instrumente mintale și de mecanisme senzoriomotorii formate, care să permită asimilarea datelor concrete și verbale ce i se oferă la lecții. În matricea complexă a reușitei școlare ponderea factorilor intelectuali este destul de însemnată, cca 50% din rezultatele școlare

fiind pusa pe seama inteligenței. Rămâne însă un loc nu mai puțin însemnat factorilor nonintelectuali de personalitate (interese, trăsături afective și caracteriale), precum și condițiilor de organizare a activității școlare, metodelor de predare etc. Pregătirea copiilor pentru activitatea școlară — sub aspectul maturizării psihice — comportă și alte aspecte, implicate în învățarea materiilor prevăzute în clasa 1, îndeosebi a citirii, a scrierii și aritmeticii. Totodată, copiii care urmează a fi școlarizați în clasa 1 sînt foarte diferiți nu numai conform tempoului individual al creșterii și dezvoltării, ci și conform vârstei cronologice.

Vârsta admiterii la școală este unul dintre cele mai discutate subiecte, reflectate în literatura de specialitate. Interesul se orientează spre identificarea vârstei optime pentru a începe studiile școlare. Majoritatea cercetărilor [13, 22] se referă la influența vârstei asupra realizărilor academice, aceasta fiind considerată mai semnificativă decît orice alt factor, în special, pentru copiii care provin din medii sărace, reprezentanți ai populației defavorizate. Elder și Lubotsky [13] au concluzionat că genetica este decisivă, rolul ei fiind mai important decît alte componente. Mulți cercetători au adoptat acest punct de vedere privind vârsta ca element dezvoltativ și de influență majoră asupra realizărilor și a nivelului de funcționare a copilului, în special, în primii doi ani de școală [1]. În literatura de specialitate vârsta tranziției, numită și "vârsta rațiunii", este considerată ca o perioadă dinamică și crucială pentru dezvoltarea și procesul ulterior de învățare a copilului, proces de durată care începe la vârsta fragedă [19, 22]. Au loc multiple modificări în strategiile de învățare, în relații și roluri, în reguli și valori. Fabian și Dunlop [14] subliniază faptul că tranziția implică schimbări în abordările pedagogice, în metodele de predare și de învățare, în gestionarea timpului, în responsabilizarea pentru învățare.

În literatura de specialitate există un dezacord cu privire la cine sînt actorii centrali ale tranziției de succes. Un lucru este cert - diversele componente implicate în proces se referă atît la dimensiunile personalității copilului, cît și la suportul familiei, comunității, instituțiilor de învățămînt. Unele cercetări indică faptul că, deși există nevoia de cooperare între mai mulți factori, jucătorii centrali ale tranziției sînt copiii [9].

Diferențele dintre gradul de pregătire către școală a băieților/fetelor nu și-a găsit o vastă reflectare în investigațiile de specialitate. Există, totuși, un număr de studii care fac referire la diferențele de gen privind gradul de adaptare a copiilor la studiile formale. Rezultatele investigațiilor, în cadrul cărora a fost examinată această problemă, confirmă ideea că adaptarea emoțională a băieților este mai mare decît cea a fetelor [28].

Un șir de cercetări reflectă importanța stimei de sine în mediul educational – "eu mă percep ca alții". Acest sine al altora este un indicator pentru autopercepția și modelarea identității sociale care influențează personalitatea și stima de sine a copilului, în funcție de care se construiește statutul lui social în școală [25]. Un rol important în acest sens le revine cadrelor didactice. Atitudinea și aprecierea cadrului didactic determină statutul copilului, stima de sine și aprecierea lui de către alții [11]. Mulți copii (din rîndul celor care tind spre activism și independență), în clasele întîi, întîmpină dificultăți de ordin social pe care cadrele didactice le raportează, cu precădere, la lipsă de încredere în sine.

În opinia autoarei, în procesul tranzițional, rolul major revine identificării condițiilor psihopedagogice ale adaptării copiilor la școala primară. Specificăm, că în literatura de specialitate termenul condiție desemnează un fapt, o împrejurare de care depinde apariția unui fenomen sau care influențează desfășurarea unei acțiuni. În psihologie, termenul condiție, de regulă, este prezentat în contextual dezvoltării psihice a omului. Pedagogii ca și psihologii, ocupă o poziție similară privind condiția ca un set de influențe variabile naturale, sociale, interne și externe ce contribuie la dezvoltarea fizică, psihică, morală a personalității. Prin urmare, termenul condiție poate fi prezentat ca o categorie psihopedagogică ce reflectă factori psihologici și pedagogici care determină realizarea procesului adaptational. Or, în viziunea autoarei, pornind de la cele relatate în acest capitol, mai multe dimensiuni asigură condițiile psihopedagogice optime de adaptare a copiilor de grădiniță la școala primară asupra cărora ne vom concentra atenția în cercetare (Figura 1.1.).

Vîrsta admiterii copiilor la școală - copiii mari (old children) care s-au născut în prima triadă a anului (ianuarie, februarie, martie) și copiii mici (young children) care s-au născut în ultima triada a anului (octombrie, noiembrie, decembrie).

Dezvoltarea emoțională - stabilitatea emoțională, dispoziția, aparența exterioară, onestitatea, acceptarea copilului de către cadrul didactic.

Dezvoltarea socială - sociabilitatea, agresivitatea, calitățile de lider, activismul, independența și energia copilului.

Dezvoltarea intelectuală - gradul de dezvoltare a proceselor psihice cognitive.

Abilitățile de învățare - perseverența, concentrarea, percepția, ambiția, interesul și încrederea în sine a copilului.

Nivelul de educație a părinților - superior, mediu și inferior.

Climatul familial și școlar - atmosfera psihoemoțională și morală în care se află copilul în cadrul familiei și școlii.

Competența cadrelor didactice - abilitățile de comunicare și relaționare cu copilul și familia.

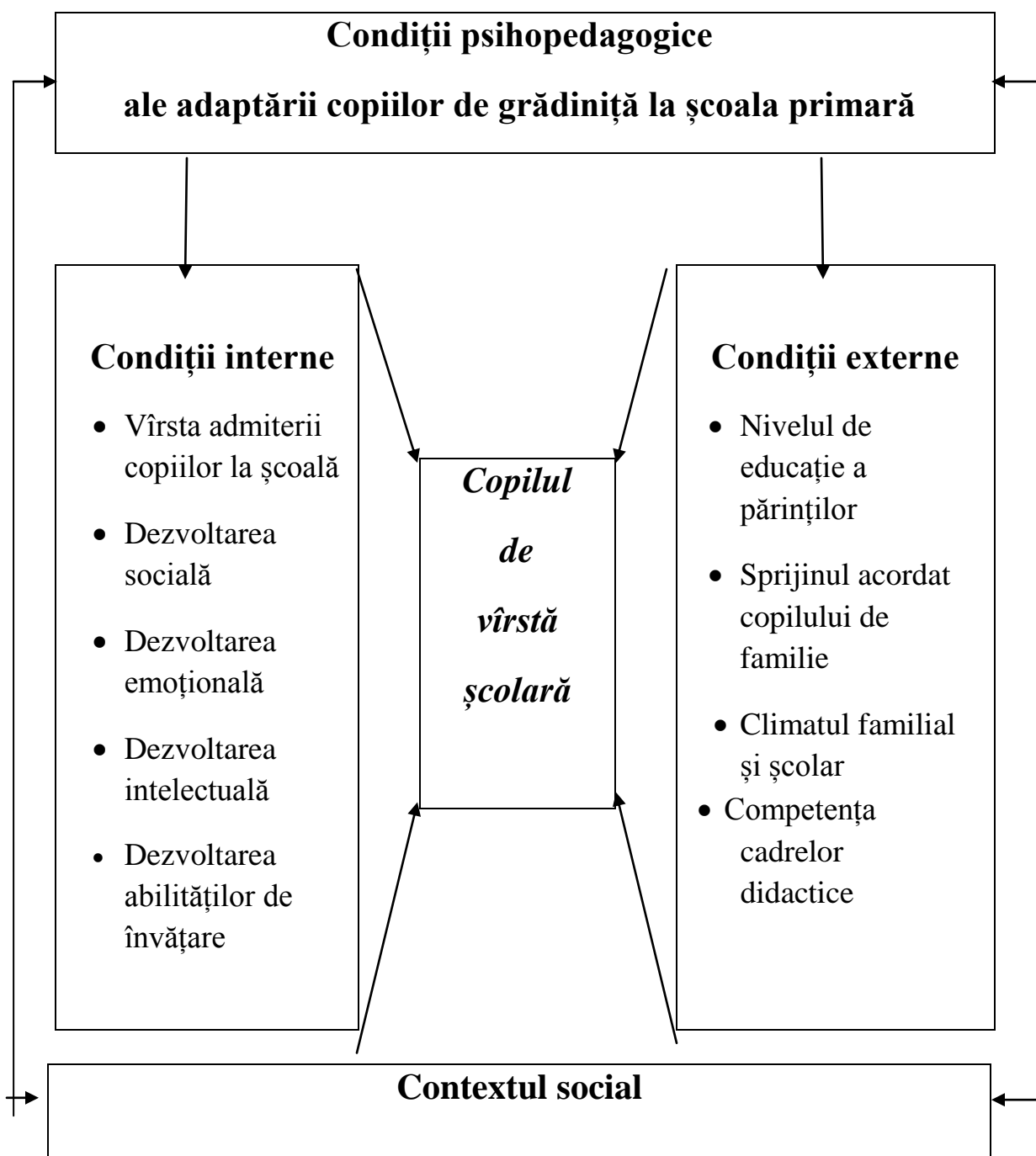

Fig. 1. Condiții psihopedagogice ale adaptării copiilor la școala primară

În capitolul 2, Identificarea condițiilor psihopedagogice ale adaptării copiilor de grădiniță la școala primară, este prezentat designul demersului investigațional și rezultatele acestuia. În cercetare a fost adoptată o metodologie de prelucrare cantitativă și calitativă a datelor, în scopul expunerii a cât mai multor aspecte ale procesului adaptațional. Metodele aplicate includ colectarea de date prin aplicarea chestionarului pentru cadrele didactice și a interviului pentru părinți.

Colectarea datelor a fost realizată în două grupe: *grupa 1*, format din copiii mici (young children), născuți în ultima triada a anului (octombrie, noiembrie, decembrie) și *grupa 2*, format din copiii mari (old children), născuți în prima triadă a anului (ianuarie, februarie, martie). Demersul investigațional s-a axat pe compararea datelor dintre grupele menționate, aspectul cantitativ referindu-se la evaluările cadrelor didactice, iar cel calitativ - la evaluările părinților.

Experimentul a avut loc în grădinițe obișnuite din sectoarele arabe ale Israelului. Evaluările cadrelor didactice au fost realizate pe un lot de 276 de copii din 31 de clase preșcolare. Criteriul pentru alegerea copiilor a fost data nașterii. A fost important ca repartizarea subiecților experimentali să fie cât mai echilibrată, atât din punct de vedere al numărului de copii (mici – mari) și al sexului (băieți - fete), cât și din punct de vedere al nivelului de educație a părinților (Tabelul 2.1.).

Tabelul 2.1 Repartizarea subiecților experimentali

<i>Variabile</i>	<i>Categorii</i>	<i>N=276</i>	<i>%</i>
Vîrstă	Copii mici (young children)	170	61.6%
	Copii mari (old children)	106	38.4%
Gen	Băieți	166	60.1%
	Fete	110	39.9%
Nivel de educatie a părinților	Inferior	68	24.6%
	Mediu	143	51.8%
	Superior	65	23.6%

Procesul. Demersul investigațional a început după aprobarea acestuia de către șeful Departamentului de Supervizare a Grădinițelor a Ministerului Educației din Israel. Cadrele didactice din grădinițe au fost informate cu privire la cercetare și metodologia utilizată în cadrul ei. Rezultatele cercetării au fost obținute pe baza unor factori care au fost studiați și selectați în acest scop. Pe parcursul cercetării au fost utilizate metoda observației, chestionarul și interviul. Profesorii

au observat copiii în cadrul diverselor grupuri, în activități și situații individuale, în sarcini structurate și deschise, în sarcini ușoare și dificile. Ei au asistat și au urmărit interacțiunea dintre copii, dintre copii și adulți pe parcursul mai multor ore de zi cu zi.

Cadrele didactice din grădinițe au fost de acord să participe și să fie parte a cercetării. Ele au completat chestionarele și au evaluat fiecare copil selectat din clasa lor. Chestionarele au fost completate numai cu acordul părinților, după ce au fost clarificate obiectivele studiului și după asigurarea părinților că informația va fi confidențială, folosită doar în scopul cercetării, fără a utiliza numele copiilor sau orice alte detalii identificatoare. Prin chestionarea efectuată s-a presupus că realizările copiilor în clasa întâi pot fi precise înainte de a intra în școală, pe baza evaluării cadrelor didactice din grădinițe referitoare la disponibilitatea și indicele de vîrstă al copilului. Or, cadrele didactice au fost rugate să selecteze, dintr-o listă, două grupe de copii, în funcție de criteriul vîrstei, care au format ulterior cele două grupe: experimentală și de control.

Selecția grădinițelor a fost aleatorie, din districtul nordic al sectorului arab din Israel. Cu toate acestea, grădinițele au fost situate într-o zonă în general concentrată, astfel încît au existat similitudini între familii și statutul lor socio-economic. Cadrelor didactice li s-a explicat obiectivul cercetării și importanța acesteia pentru a prezice nivelul de pregătire al copiilor de grădiniță pentru școala primară. Autoarea investigației a vizitat personal fiecare grădiniță și a cooperat cu cadrele didactice în organizarea experimentului. .

După completarea chestionarelor a fost realizată o evaluare totală și o discuție privind problema intrării timpurii la școală. Aici, cadrele didactice din grădinițe și-au exprimat opinia personală referitoare la evaluarea șanselor copilului de a reuși la școală și la nivelul de maturitate al copiilor mai mici (younger children).

Aspectul cantitativ. Cadrele didactice care au evaluat copiii sînt titulari ce funcționează permanent în grădinițe. Ei au primit chestionarul pe care l-au completat cu informația cerută privind copiii din grupa 1 și grupa 2. Gradul de pregătire a fost evaluat după trei dimensiuni: a) socială - interacțiunea copilului cu alți copii și adulți; b) emoțională - comportamentul care reflecta lumea emoțională a copilului; a) abilități de învățare - adaptarea la activitatea de învățare. Tehnica cuprinde 18 categorii, evaluate pe o scară de cinci puncte, care reflectă cele trei dimensiuni, fiecare cuprinzînd cîte șase elemente, după cum urmează: a) dezvoltarea socială (sociabilitatea, agresivitatea, calități de lider, activismul, independența, energia,); b) dezvoltarea emoțională (dispoziția, stabilitatea emoțională, aparența exterioară, onestitatea, disciplina, acceptarea de către

cadrul didactic); c) abilitățile de învățare (perseverența, concentrarea, percepția, ambiția, încrederea în sine, interesul). Fiecare dimensiune cuprinde și cerința de a descrie un model de comportament caracteristic copilului.

Întrebările la care am căutat răspuns în cercetare au fost următoarele:

1. Influențează semnificativ vârsta de școlarizare a copilului asupra gradului de pregătire și adaptarea lui la școala primară?
2. Există un decalaj de funcționare între copiii mari (născuți în prima triadă a anului) și copiii mici (născuți în ultima triadă a anului) din aceeași clasă?
3. Există diferențe în abilitățile de învățare a copiilor de aceeași vârstă dar de diferite sexe?
4. Există diferențe în gradul de pregătire a copiilor pentru activitatea de învățare în școala primară conectate la nivelul de educație a părinților?

Aspectul calitativ. La cercetarea calitativă au participat 20 de părinții cu copii născuți în ultima triadă a anului, școlarizați pe parcursul ultimilor doi ani. Părinții, selectați din numărul total de părinți, au manifestat cooperare și interes deosebit pentru participare la interviu. Interviul pentru părinți include două părți: a) itemi cu răspuns deschis și b) itemi cu răspuns închis. Mai întâi părinții au fost rugați să răspundă la un șir de întrebări: Ce puteți spune despre experiența dvs. privind intrarea în școală a copiilor născuți în ultima triadă a anului ? Cât de importantă este vârsta ca și componentă a maturității școlare? În caz de necesitate, este o soluție aflarea copilului în grădiniță pe parcursul unui an suplimentar? Ce ați recomanda părinților care au copii născuți în ultima triadă a anului ? Ulterior, părinții și-au expus opinia cu privire la următoarele funcții: cognitivă, emoțională, socială, comportamentală; la motivație și persistența copiilor.

În cadrul demersului experimental au fost lansate următoarele *ipotezele*.

1. Există diferențe semnificative între vârsta copilului și gradul de dezvoltare emoțională, dezvoltare socială și abilitățile de învățare. Copiii mari vor arăta un nivel mai ridicat de dezvoltare decât copiii mici din aceeași clasă.
2. Există diferențe semnificative între fete și băieți în dezvoltarea lor emoțională, dezvoltarea socială și abilitățile de învățare în cadrul clasei.
3. Există diferențe semnificative între fete și băieți în dezvoltarea lor emoțională, dezvoltarea socială și abilitățile de învățare în cadrul grupelor copiilor mici/copiilor mari.
4. Există diferențe semnificative între gradul de dezvoltare emoțională, dezvoltare socială și abilitățile de învățare a copiilor în dependență de nivelul de educație a părinților.

Rezultatele cercetării cantitative

Ipoteza 1. Diferențele de vîrstă

Am presupus că există diferențe statistice semnificative între copiii mari și copiii mici din aceeași clasă în ceea ce privește dezvoltarea emoțională, socială și abilitățile de învățare. Rezultatele obținute sînt prezentate în tabelul 2. 2.

Tabelul 2. 2. Diferențele de vîrstă în dezvoltarea emoțională, dezvoltarea socială și abilitățile de învățare

Variabile	Vîrsta				Valori
	Copii mici (n=170)		Copii mari (n=106)		
	M	AS	M	AS	
Dezvoltarea emoțională	1.87	0.482	4.64	0.226	-55.30**
Dezvoltarea socială	2.55	0.654	4.66	0.275	-31.65**
Abilități de învățare	4.78	0.318	4.84	0.275	-1.500

*p<.05, **p<0.01

Datele prezentate ne demonstrează că există diferențe statistice semnificative între vîrsta copiilor și dezvoltarea lor emoțională [$t(274) = -55.30, p < 0.01^{**}$] și anume, copiii mari ($M=4.64, SD=0.226$) sînt mai dezvoltați emoțional decît copiii mici ($M=1.87, SD=0.482$) din aceeași clasă. De asemenea, datele arată că există diferențe statistice semnificative între vîrsta copiilor și dezvoltarea lor socială [$t(274) = -31.65, p < 0.01^{**}$], copiii mari ($M=4.66, SD=0.275$), socialmente, sînt mai dezvoltați decît copiii mici ($M=2.55, S=0.654$) din aceeași clasă. Totodată, datele obținute arată diferențe ne semnificative între vîrstă și abilitățile lor de învățare [$t(274) = -1.500, n.s.$].

Ipoteza 2. Diferențele de gen

Am presupus că există diferențe statistice semnificative între fete și băieți în dezvoltarea lor emoțională, dezvoltarea socială și abilitățile de învățare indiferent de vîrstă. Datele obținute sînt prezentate în tabelul 2. 3.

Tabelul 2. 3. Diferențele de gen în dezvoltarea emoțională, dezvoltarea socială și abilitățile de învățare

Variabile	Gen				Valori
	Băieți (n=166)		Fete (n=110)		
	M	AS	M	AS	
Dezvoltarea emoțională	3.17	1.385	2.57	1.364	3.553**

Dezvoltarea socială	3.41	1.235	3.28	1.050	0.892
Abilități de învățare	4.75	0.325	4.88	0.248	-3.573**

* $p < .05$, ** $p < 0.01$

Rezultatele indică diferențe semnificative între băieți și fete în gradul lor de dezvoltare emoțională [$t(274) = 3.553$, $p < 0.01^{**}$]. Or, băieții ($M = 3.17$, $SD = 1.385$) sînt mai dezvoltați emoțional în comparație cu fetele ($M = 2.57$, $SD = 1.364$). De asemenea, datele arată diferențe semnificative în abilitățile de învățare [$t(274) = -3.573$, $p < 0.01^{**}$], fetele ($M = 4.88$, $SD = 0.248$) demonstrează abilități mai dezvoltate în comparație cu băieții ($M = 4.75$, $SD = 0.325$). În schimb, rezultatele atestă diferențe nesemnificative statistic în dezvoltarea lor socială [$t(274) = 0.892$, n.s.].

Ipoteza 3. Diferențele de gen în cadrul grupelor copii mici–copii mari.

Dat fiind interesul nostru pentru diferențele existente între copiii născuți în prima triadă a anului și copiii născuți în ultima triadă a anului, am realizat o analiză aprofundată a diferențelor de gen în interiorul acestor două grupe. Am presupus că există diferențe statistice semnificative între fete și băieți în dezvoltarea lor emoțională, dezvoltarea socială și abilitățile de învățare în cadrul grupei copiilor mici. Rezultatele obținute sunt reflectate în tabelul 2. 4.

Tabelul 2. 4. Diferențele de gen în dezvoltarea emoțională, dezvoltarea socială și abilitățile de învățare în grupa copiilor mici

Variabile	Gen				Valori
	Băieți (n=96)		Fete (n=74)		
	M	AS	M	AS	170
Dezvoltarea emoțională	2.06	0.553	1.63	0.197	6.273**
Dezvoltarea socială	2.53	0.843	2.57	0.253	-0.393
Abilități de învățare	4.74	0.338	4.84	0.281	-2.089*

* $p < .05$, ** $p < 0.01$

Datele obținute constată diferențe semnificative de gen în gradul de dezvoltare emoțională [$t(168) = 6.273$, $p < 0.01^{**}$]. Or, băieții ($M = 2.06$, $SD = 0.553$) sînt mai dezvoltați emoțional în comparație cu fetele ($M = 1.63$, $SD = 0.197$). De asemenea, datele identifică diferențe semnificative în abilitățile de învățare [$t(168) = -2.089$, $p < 0.05^*$], fetele ($M = 4.84$, $SD = 0.281$) demonstrează abilități mai dezvoltate în comparație cu băieții ($M = 4.74$, $SD = 0.338$). În schimb, rezultatele indică diferențe nesemnificative statistic în dezvoltarea lor socială [$t(168) = -0.393$, n.s.].

În context, am presupus că există diferențe statistice semnificative între fete și băieți în dezvoltarea lor emoțională, socială și abilitățile de învățare în cadrul grupei *copiilor mari*. Rezultatele obținute sînt reflectate în tabelul 2. 5.

Tabelul 2. 5. Diferențele de gen în dezvoltarea emoțională, dezvoltarea socială și abilitățile de învățare în grupa copiilor mari

Variabile	Gen				Valori
	Băieți (n=70)		Fete (n=36)		
	M	AS	M	AS	
Dezvoltarea emoțională	4.70	.220	4.50	.169	4.886**
Dezvoltarea socială	4.62	.325	4.75	.085	-2.372*
Abilități de învățare	4.77	.306	4.97	.125	-3.730**

*p<.05, **p<0.01

Datele obținute arată diferențe semnificative de gen în gradul de dezvoltare emoțională [t (104) =4.886, p<0.01**]. Astfel, băieții (M=4.70, SD=0.220) sînt mai dezvoltați emoțional în comparație cu fetele (M=4.50, SD=0.169). De asemenea, datele identifică diferențe semnificative în dezvoltarea socială [t (104) =-2.372, p<0.05*], băieții (M=4.62, SD=0.325) sînt, socialmente, mai dezvoltați decît fetele (M=4.75, SD=0.085). Mai mult decît atît, rezultatele indică diferențe semnificative și în dezvoltarea abilităților de învățare [t (104) =-3.730, p<0.01**], fetele (M=4.97, SD=0.125) manifestă abilități de învățare mai dezvoltate decît băieții (M=4.77, SD=0.306).

Ipoteza 4. Relația grad de pregătire a copiilor - nivel de educație a părinților

La următoarea etapă am examinat ipoteza conform căreia există diferențe între gradul de adaptare a copiilor în dependență de nivelul de educație a părinților. Rezultatele sînt prezentate în tabelul 2. 6.

Tabelul 2.6. Relația grad de pregătire - nivel de educație a părinților

Grad de pregătire	Nivel de educație a părinților						
	Inferior (n=68)		Mediu (n=143)		Superior (n=65)		F (2,273)
	M	AS	M	AS	M	AS	
Dezvoltarea emoțională	2.75	1.238	2.78	1.456	3.36	1.392	4.060*
Dezvoltarea socială	3.25	1.225	3.38	1.201	3.44	1.019	0.491
Abilități de învățare	4.80	0.306	4.83	0.307	4.75	0.287	1.333

*p<.05, **p<0.01

Datele prezentate în tabel indică diferențe semnificative între nivelul de educație a părinților și dezvoltarea emoțională a copiilor. Cu cât nivelul de educație a părinților este mai ridicat, cu atât gradul de dezvoltare emoțională a copiilor este mai înalt ($F(2, 273) = 4.060, p < 0.05^*$). Totodată, nu există diferențe semnificative între nivelul de educație a părinților, dezvoltarea socială și abilitățile de învățare a copiilor ($F(2, 273) = 0.491, n.s.$), ($F(2, 273) = 1.333, n.s.$). Putem presupune că părinții cu un nivel ridicat de educație consideră dezvoltarea emoțională a copilului ca fiind decisivă în faza incipientă a școlarității, acordându-i o atenție sporită, în timp ce problemele cognitive și sociale sînt lăsate pentru faza ulterioară.

Rezultatele cercetării calitative

Interviul cu părinții s-a focusat pe analiza diferitelor aspecte ale adaptării școlare referitoare la: experiența părinților a căror copii sînt născuți în ultima triadă a anului; rolul vârstei ca componentă a maturității școlare; acordarea, în caz de necesitate, a unui an suplimentar de grădiniță copiilor mici; recomandările pentru părinții acestor copii.

Rezultatele obținute au scos în evidență unele constatari neașteptate și interesante. Aceste constatări demonstrează clar importanța vârstei în cadrul tranziției grădiniță-școala primară ca o etapă crucială în dezvoltarea și progresul anual al copilului. Luînd în considerație elementele-cheie (psihologice, sociale, educaționale) ale întregului proces de pregătire a copilului așa cum este perceput de către părinți, putem afirma că tranziția are o semnificație considerabilă pentru dezvoltarea copilului și formarea personalității lui, vârsta fiind o componentă extrem de importantă a maturității școlare.

Mulți dintre părinții intervievați au descris experiența lor cu privire la încadrarea copiilor în școala primară ca fiind dificilă și frustrantă. Majoritatea părinților au indicat mai multe nevoi speciale legate de vârsta copiilor mici ca fiind ignorate. Părinții au menționat că curricula este mai complicată decît în anii precedenți, copiii avînd nevoie de ghidare constantă în îndeplinirea sarcinilor de învățare. Părinții au evidențiat și diferențele individuale dintre copii și, drept rezultat, necesitatea elaborării unui curriculum flexibil, pe potriiva fiecărui copil. Vorbind despre acordarea unui an suplimentar de grădiniță, mai mulți părinți au considerat această sugestie ca fiind una dintre posibilele soluții.

Rezultatele obținute au scos în evidență și capacitatea scăzută a copilului mic de a manifesta responsabilitate pentru activitatea de învățare și abilitățile de comunicare în noul său mediu care

conține schimbări esențiale. Printre altele, părinții au remarcat interesul și preocuparea lor cu privire la toate modificările referitoare la cele două rețele instituționale: grădinițe și școli.

În capitolul 3, Valorificarea condițiilor și metodelor psihopedagogice ale adaptării copiilor de grădiniță la școala primară, este reflectată o dublă incursiune în analiza rezultatelor obținute.

Prima incursiune se referă la identificarea particularităților psihopedagogice ale condițiilor de adaptare a copiilor de grădiniță la procesul de învățământ. Se demonstrează rolul major al vârstei ca factor crucial al succesului școlar. În cazul copiilor mici, vârstă poate fi considerată motivul prezenței/absenței maturității cognitive, emoționale, sociale. Se subliniază că vârsta, ca factor major al adaptării școlare, nu diminuează rolul mediului, a interacțiunii sociale, a statutului familiei. Rezultatele obținute privind importanța vârstei accentuează doar ideea că maturitatea școlară este influențată de factorii biologici, psihologici, sociali, pedagogici. Aceste rezultate sînt susținute de un șir de cercetări internaționale privind importanța diagnozei copiilor înainte de începerea studiilor formale pentru a facilita această perioadă atât pentru copii cît și pentru familiile lor [10, 16].

Analiza rezultatelor privind condițiile adaptării școlare scoate în evidență rolul major al abilităților de învățare. Datele obținute în cercetare consună cu multiple studii de talie internațională în care aspectului cognitiv i se atribuie un loc-cheie ce contribuie semnificativ în predicția succesului școlar [11]. Totodată, se specifică că există și alți factori care nu trebuie ignorați ca predictor ai succesului școlar, precum, calitatea interacțiunilor sociale, statutul familial, calitatea mediului, care pot ameliora abilitățile cognitive și nivelul realizărilor academice – factori care reduc decalajul dintre grupele de vârstă în cadrul clasei [7].

Rezultatele obținute demonstrează că abilitățile socio-emoționale de care dispune copilul sînt importante pentru adaptarea lui la exigențele școlii, acestea fiind necesare în relaționarea cu alți copii, colegi, adulți în școală și în clasă. În plus, ipoteza privind importanța adaptării sociale și emoționale, confirmată în cercetare, este susținută și de studiile anterioare ale altor cercetători în care se constată că pregătirea către școală, din punct de vedere social, presupune un complex de modele de comportament necesare individului pentru a se adapta la mediul său social, sau de modele de comportament potrivite pentru a face față cerințelor, schimbărilor și provocărilor induse de mediu. Un asemenea mod de adaptare este definit ca un rezultat al unui echilibru și armonie între copil și mediu, în scopul de a asigura supraviețuirea individului în mediul fizic și social [11].

Totodată, cercetarea ne demonstrează rezultate destul de contradictorii privind dimensiunea de gen în raport cu ipotezele înaintate. Astfel, presupunerea că fetele ar demonstra un nivel de

adaptare mai înalt decât băieții s-a confirmat doar parțial. Și rezultatele altor cercetători privind diferențele de gen în adaptarea școlară sînt destul de contradictorii [14].

Nivelul de educație a părinților (inferior, mediu, superior) are de asemenea o influență majoră asupra adaptării școlare, în special a celei emoționale. Rezultatele obținute pot fi interpretate în contextul studiilor altor autori care au identificat diferențe între populațiile investigate în funcție de statutul socio-economic, origine etnică, veniturile părinților și mediul familial. Au fost stabilite diferențe și în aspectele: social, comportamental, cognitiv [22]. În aceste cazuri, este nevoie de suport și intervenții pentru a asigura succesul sau de a reduce disparitatea între grupuri pe tot parcursul tranziției.

A doua incursiune se referă la experimentul formativ de valorificare a condițiilor și metodelor de adaptare a copiilor de grădiniță la școala primară realizat prin programul "*Școala este o șansă de a reuși*". Experimentul a urmărit scopul de a verifica ipoteza privind conexiunea dintre vîrstă ca factor imanent al dezvoltării copilului și gradul de pregătire ca indicator al performanței școlare. Programul a fost implementat pe durata a 10 întâlniri, a câte 2,5 ore fiecare, conținînd diferite activități educaționale de ghidare, explicare, concretizare, formare. Astfel, programul de intervenție a avut drept obiectiv reducerea decalajului socio-emoțional între cele două grupe de copii. În context, am presupus că:

1. Lipsa de adaptare socio-emoțională poate perturba funcționarea copilului în procesul educațional.

2. Un mijloc de reducere a decalajului socio-emoțional constă în crearea unui anturaj sigur de susținere care să permită dezvoltarea normală a copilului prin recunoașterea diferențelor de vîrstă și necesitatea de a face față provocărilor mediul școlar.

La nivel practic, ne-am propus să dezvoltăm abilitățile elementare de viață a copiilor prin sporirea competențelor de ascultare; să sensibilizăm copiii cu privire la locul deținut în rîndul colegiilor; să exercităm abilitățile socio-emoționale referitoare la înțelegerea emoțională; să ridicăm gradul de conștientizare a părinților cu privire la nevoile copiilor de vîrstă mică.

Intervenția a fost efectuată pe două niveluri și a inclus:

- Consilierea cadrelor didactice și a părinților centrată pe abordarea ecologică, care presupune că doar un pact comun între personalul grădinițelor și părinți poate asigura un proces de succes. Părinții au fost rugați să se implice plener în procesul de intervenție ca parteneri egali, să consolideze imaginea de sine a copilului, să dezvolte comunicarea familială. Întîlnirile cu părinții au

avut loc în pragul admiterii copilului la școală, în prezența autoarei, fiind sistematic coordonate cu consilierul școlar. Activitățile de consiliere a cadrelor didactice și a părinților au fost puse în aplicare după cum urmează: sesiunea inițială - la sfârșitul anului școlar, sesiunea finală - în timpul vacanței de vara, în ultima săptămână înainte de începerea noului an școlar.

- Formarea abilităților socio-emoționale a copiilor centrată pe facilitarea procesului de comunicare, consolidarea încrederii în sine, încurajarea relaționării eficiente cu colegii, simularea situațiilor de viață. Sesiunile cu copiii mici au avut loc în grădiniță, în ultimele luni ale anului școlar. La sfârșitul fiecărei ședințe copiii au fost implicați în activități *hand made*, produsul cărora putea fi luat acasă. Această procedură a contribuit la motivarea copiilor de a veni cu entuziasm la reuniuni și de a coopera cu colegii de grupă.

Rezultatele obținute sînt prezentate în tabelul 3.1.

Tabelul 3. 1. Diferențele în dezvoltarea emoțională și socială a copiilor mici înainte și după programul de intervenție

Variabile	Vîrsta				t(53)
	Înainte (n=170)		După (n=55)		
	M	SD	M	SD	
Dezvoltarea emoțională	1.80	0.58	2.17	0.99	-5.10*
Dezvoltarea socială	2.47	0.55	2.71	1.11	-6.55*

*p<.05, **p<0.01

Datele reflectate în tabel indică diferențe statistice semnificative atât în dezvoltarea emoțională ($t(53) = -5.10, p < 0.05$), cât și în cea socială a copiilor ($t(53) = -6.55, p < 0.05$) drept rezultat al programului de intervenție. Or, analizînd efectele programului de intervenție, evidențiem schimbări pozitive în dezvoltarea copiilor pe parametrii examinați.

În baza celor relatate au fost stabilite recomandări adresate tuturor persoanelor implicate în procesul de tranziție grădiniță-școală, în scopul promovării unei experiențe pozitive pentru copiii din grădinițe și a depășirii cu succes a dificultăților întîmpinate. Recomandările vizate țin de: realizarea parteneriatului între actorii-cheie; sprijinirea copilului în realizarea activităților; susținerea relațiilor de prietenie între copii; supravegherea copiilor la etapa incipientă a școlarizării; realizarea programelor de asistență; acordarea, în caz de necesitate, a unui an suplimentar de grădiniță.

CONCLUII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI

Prezenta cercetare vizează una dintre cele mai actuale și complexe probleme ale sistemului de învățământ – stabilirea condițiilor psihopedagogice ale adaptării copiilor din grădinițe la procesul de învățământ. Pentru prima dată această problemă este examinată din altă perspectivă, cea a identificării particularităților și specificității a două categorii de vîrstă a preșcolarului: copii născuți în prima triadă a anului/copii născuți în ultima triadă a anului. În acest context, rezultatele obținute în cadrul investigației ne-au condus la formularea următoarelor *concluzii generale*:

1. În cercetare s-a demonstrat că condițiile psihopedagogice ale adaptării copiilor la școala primară se manifestă ca *un sistem coerent* care cuprinde: *condițiile interne*: vîrstă admiterii la școală (copii născuți în prima triadă a anului/copii născuți în ultima triadă a anului); dezvoltarea socială (sociabilitatea, agresivitatea, calitățile de lider, activismul, independența, energia copilului); dezvoltarea emoțională (stabilitatea emoțională, dispoziția, aparența exterioară, onestitatea, acceptarea copilului de către cadrul didactic); dezvoltarea abilităților de învățare (perseverența, concentrarea, percepția, ambiția, interesul, încrederea în sine a copilului) și *condițiile externe*: nivelul de educație a părinților (inferior, mediu, superior); sprijinul acordat copilului de familie (dezvoltarea dimensiunilor emoționale și sociale, acordarea suportului și încurajarea copilului pentru a face față exigențelor școlii); climatul familial și școlar (atmosfera psihoemoțională și morală în care se află copilul în cadrul familiei și școlii); competența cadrelor didactice (abilitățile de comunicare și relaționare cu copilul și familia).

2. S-a stabilit că vîrstă copilului influențează major gradul de pregătire a copiilor către învățare. Datele obținute demonstrează diferențe semnificative între categoriile de vîrstă studiate cu privire la dezvoltarea lor socio-emoțională. Copii născuți în prima triadă a anului manifestă un grad semnificativ mai înalt al dezvoltării socio-emoționale decît copii născuți în ultima triadă a anului.

3. Rezultatele cercetării au atestat și prezența unor diferențe de gen atît la nivel de clasă cît și la nivel de grupe de vîrstă. La nivel de clasă, băieții demonstrează un grad mai înalt al dezvoltării emoționale și al abilităților de învățare în comparație cu fetele; la nivel de grupă de vîrstă, în cadrul grupelor copiilor mici, băieții sînt mai dezvoltați decît fetele din punct de vedere emoțional și al abilităților de învățare; în cadrul grupelor copiilor mari, băieții sînt mai dezvoltați decît fetele pe toate componentele investigate.

4. S-a demonstrat că nivelul de educație a părinților influențează adaptarea școlară a copiilor. Cu cît nivelul de educație a părinților este mai ridicat, cu atît gradul de dezvoltare emoțională a

copiilor este mai înalt. Totodată, nu există diferențe semnificative între nivelul de educație a părinților, dezvoltarea socială și abilitățile de învățare a copiilor. Părinții cu un nivel ridicat de educație consideră dezvoltarea emoțională a copilului ca fiind decisivă în faza incipientă a școlarității, acordându-i o atenție sporită, în timp ce problemele cognitive și sociale sînt lăsate pentru faza ulterioară.

5. Rezultatele demersului formativ au demonstrat că activitățile educaționale de ghidare, explicare, concretizare, utilizate în cadrul intervențiilor formative trebuie să fie orientate spre asistența și consilierea atât a părinților, cât și a cadrelor didactice, dat fiind faptul că doar un pact comun între personalul grădiniței/școlii și părinți pot asigura succesul dezvoltării armonioase a copilului.

6. S-a stabilit că în promovarea experienței pozitive, în scopul depășirii cu succes a dificultăților în perioada de tranziție, crește rolul programelor de asistență a copiilor (formarea abilităților socio-emoționale a copiilor centrată pe facilitarea procesului de comunicare, consolidarea încrederii în sine, încurajarea relaționării eficiente cu colegii, simularea situațiilor de viață). Importanța cadrelor didactice, a părinților și a instituției de învățămînt în această perioadă este determinantă, un rol decisiv revenind realizării parteneriatului între actorii-cheie, sprijinirii și supravegherii copiilor pe parcursul primelor clase ale școlii primare, susținerii relațiilor de prietenie între copii, acordării, în caz de necesitate, a unui an suplimentar de grădiniță.

7. A fost demonstrată valoarea cercetării, a cărei *problemă științifică soluționată* rezidă în stabilirea condițiilor și metodelor psihopedagogice eficiente ale adaptării copiilor de grădiniță la școala primară, avînd ca efect optimizarea procesului tranzițional, în vederea aplicării lui în sistemul educațional din Israel.

Rezultatele cercetării ne permit să oferim un șir de **recomandări**:

Recomandări pentru cadrele didactice:

- a stimula integrarea copiilor mici în clasă;
- a crea o atmosferă familială, a sprijini relațiile interpersonale în cadrul clasei, a fi receptivi la nevoile copilului;
- a organiza activități de asistență care permite copilului să se adapteze treptat la procesul de învățare;
- a crea un mediu de siguranță și încredere reciprocă între copil și școală;
- a susține legătură strînsă cu părinții copilului.

Recomandări pentru educatori:

- a acorda un rol central aspectului socio-emoțional al copilului mic, focusat pe comportament și activitățile de rutină din clasă;
- a depune eforturi susținute pentru a menține o legătură strânsă cu școala;
- a crea o atmosferă adecvată celei din școală ce ar duce la adaptarea ulterioară a copilului la procesul de învățămînt;
- a acorda o atenție deosebită continuității educaționale grădiniță/școală și creării unui program de tranziție în beneficiul copilului.

Recomandări pentru părinți:

- a se informa sistematic cu privire la particularitățile de vîrstă a copiilor;
- a atrage atenție la nevoile copilului în perioada de tranziție;
- a sprijini dezvoltarea dimensiunilor emoționale și sociale;
- a acorda suport și a încuraja fiecare pas al copilului pentru a face față exigențelor cadrului didactic/școlii;
- a coopera cu cadrele didactice și a fi disponibil pentru copil, în special, în primele zile de școală.
- A participa activ în viața școlară.

BIBLIOGRAFIE

1. BADARNE, Z. Every child every opportunity readiness to school. *Învățămîntul postmodern: eficiență și funcționalitate*. Materialele conferinței științifice internaționale, Chișinău, 15 noiembrie, 2013, p. 379-382.
2. BADARNE, Z., PLATON, C. Transition from kindergarten to school. *Studia universitatis*, Nr.5 (65), ISS 1857-2103, Moldova State University, 2013, p. 97-102.
3. BADARNE, Z. Maturity issues and school debut. *Studia universitatis*, Nr. 9 (69), ISS 1857-2013, Moldova state university, 2013, p. 96-99.
4. BADARNE, Z. Welcome to first grade / On the eve of the summer vacation, *The online Journal of the Ministry of Education of Israel*, May, 2013, p. 28-42, <https://docs.google.com/viewer?a=v&pid=sites&srcid=Z2FuLnR6YWZvbmlV0Lm9yZy5pbHxzb2h1bGFofGd4OjE0N2ViNDE4NjliYmU0OGQ> (على اعتاب العطلة الصيفية, مرحبا في الصف الاول)
5. BADARNE, Z. The psycho-pedagogical conditions for successful transition. *Studia universitatis*, Nr. 9 (79), ISS 1857-2013, Moldova state university, 2014, p. 151-153.
6. BADARNE, Z. The psycho-pedagogical conditions for kindergarten children's adjustment to elementary school. *Integrare prin cercetare și inovare, Conferința științifică națională cu participare internațională*, Chișinău, 10-11 noiembrie, 2014, p. 133-136.
7. BADARNE, Z. We are in first grade\ *The online scientific articles of the Carmel College*, June, 2015. <http://mcd.org.il/site/wp.-content/uploads/2014/10/Zada-Badarne.pdf>
8. Black, S.E., Devreux, P., & Salvanes, K.G., Too young to leave the nest? The effects of school starting age. 2008.
9. Bradley, R. H., McKelvey, L. M., & Whiteside-Mansell, L. Does the quality of stimulation and support in the home environment moderate the effect of early education programs? *Child Development*. 2011 vol. 82 p. 2110–2122.
10. Cardoso-Martins, C., Mesquita, T.C.L., & Ehri, L. Letter names and phonological awareness help children to learn letter-sounds relation. *Journal of Experimental Child Psychology*. 2011 vol. 109 p. 25-38.
11. Carlton, M. P. & Winsler, A. School readiness: The need for a paradigm shift. *School Psychology Review* 1999 vol. 28, no. 3 p. 338-352.
12. Dockett, S. & Perry, B. *Our family is starting school*. Baulkman Hills: Pademelon Press. 2006.
13. Elder, T. E., & Lubotsky, D. H., Kindergarten Entrance Age and Children's Achievement, *The Journal of Human Resources*, University of Wisconsin System, 2008.
14. Fabian, H. & Dunlop, A.-L., Outcomes of good practice in transition processes for children entering primary school. UNESCO, Paper commissioned for the EFA Global Monitoring Report 2007, *Strong Foundations: Early Childhood Care and Education*. 2006.
15. Fowler, M.G., & Cross, A.W. Preschool risk factors as predictors of early school performance. *Developmental and Behavioral Pediatrics*, 1986, vol. 7. p. 237-241.
16. Graziano, P. A., Reavis, R.D., Keane, S.P. & Calkins. The role of emotional regulation in children's early academic success. *Journal of School Psychology*, 2007, vol. 45, p. 3-19.
17. Heckman J.J.. The economics, technology, and neuroscience of human capability formation. *Proc Natl Acad Sci USA*, 2007, vol. 104(33) p. 13250–13254.
18. Janus, M. Lefort, J. Cameron, R. & Kopechanski, L. Starting kindergarten: Transition issues for children with special needs. *Canadian Journal of Education*, 2007, vol. 30, no. 3, p. 628-648.
19. Kagan, S. L. & M. J. Neuman, Lessons from three decades of transition research. *The Elementary School Journal*, 1998, vol. 98, no. 4, p.365 – 379.

20. Margetts, K. Preparing children for school benefits and privileges. *Australian Journal of Early Childhood*, 2007, vol. 32 (2), p. 43-50.
21. Oliver, L. A. Be Prepared: Tips for Transitioning into Early Childhood Education. *Exceptional Parent*, 2008, vol. 38, no. 9, p.20-22.
22. Panter, J. E. & Bracken, B.A., Validity of the Bracken School Readiness Assessment for predicting first grade readiness. *Psychology in the Schools*, 2009, vol.46(5), p. 397-409.
23. Platon, C., Badarne Z. Factorii adaptării școlare Conferința științifică: „Integrare prin cercetare și inovare”, Rezumate ale comunicărilor, Chișinău, 26-28 septembrie, 2013, p. 122-125.
24. Platon, C., Badarne Z. Rolul familiei în adaptarea școlară. *Studia universitatis*, Nr. 9 (59). ISSN 1857-2103, Moldova state university, 2012, p. 221-224.
25. Raju, M.V., Khaja, T. Rahamtulla. Adjustment Problems among School Students. *Journal of the Indian Academy of Applied Psychology*, Andhra University, Visakhapatnam January, 2007, vol. 33, No.1, p.73-79.
26. Rock, D. A. & Stenner, A.J. Assessment issues in the testing of children at school entry. *Future of Children*, 2005, vol.15(1), p.15-34.
27. Rous, B. Myers, C. T. & Stricklin, S. B. Strategies for Supporting Transitions of Young Children with Special Needs and Their Families. *Journal of Early Intervention*, 2007, vol. 30, no. 1, p.1-18.
28. Sweetland J.D., & De Simone, P.A., Age of entry, sex, and academic achievement in elementary school children. *Psychology in the Schools*, 1987, vol. 24(4), p.406-412.
29. Taggart, B., Sammons, P., Smees, R., Sylva, K., Melhuish, E., & Siraj-Blatchford, L. Early identification of special educational needs and the definition of 'at risk': The Early Years Transiting and Special Education Needs (EYTSSEN) project. *British Journal of Special Education*, 2006, vol.33(1), p.40-45.
30. Valeski, T. N & Stipek, D. J. Young Children's Feelings About School. *Child Development*, 2001, vol. 72, no. 4, p. 1198 - 1213.
31. Wildenger, L. K., McIntyre, L L., Fiese B. H., & Eckert, T. L. Children's Daily Routines During Kindergarten Transition. *Early Childhood Education Journal*, 2008, vol. 36, no. 1, p. 69-74.
32. Ziol-Guest, K. M. and McKenna, C. C. Early, Childhood Housing Instability and School Readiness. *Child Development*, 2014 vol: 85: p. 103–113.
33. Bolboceanu A. Particularitățile psihologice de vîrstă și elaborarea obiectivelor învățămîntului. În: *Obiective și finalități ale învățămîntului preuniversitar*. Chișinău, 1992, p. 8-13.
34. Bolboceanu A., Vrâncean M., Ghid psihologic Preșcolarul, Editura Lumina, Chișinău, 1996, p.66-71.
35. Cemortan S. Teoria și metodologia educației verbal artistice a copiilor. Chișinău, 2001, p. 126-130.
36. Chirică G. Principii și condiții speciale în adaptarea școlară a copiilor cu CES. Pregătirea și perfecționarea cadrelor didactice în domeniul învățămîntului preșcolar și primar. Chișinău, 2008, p. 172-174.
37. Cuznețov L. Esența și logica educației integrale a copilului în cadrul familial și școlar : strategii, principii și metode. În: *Studia Universitatis*, nr. 9 (59), 2012, p. 85 - 90
38. Mocanu L. Metodologia dezvoltării limbajului și comunicării la preșcolari. *Didactica educației preșcolare*, Chișinău, 2012, p. 78-112.
39. Pascari V. Continuitatea in formarea competențelor de învățare la copiii de 6-8 ani. Teză de doctor in pedagogie. Chișinău, 2006, p. 3-7.
40. Patrașcu D. Calitatea învățămîntului în instituțiile preuniversitare: management-tehnologii-metodologii-evaluare. Chișinău: Gunivas, 2007. 378 p.

ADNOTARE

Badarne Zada, *Condiții și metode psihopedagogice ale adaptării copiilor de grădiniță la școala primară în Israel*, teză de doctor în pedagogie, specialitatea 531.01 – Teoria generală a educației, Chișinău - 2016.

Structura tezei. Teza conține introducere, 3 capitole, concluzii generale și recomandări, bibliografie (214 surse), cuvinte-cheie, 130 pagini text de bază. În textul tezei sunt inserate 13 figuri, 36 de tabele și 2 anexe. Rezultatele au fost publicate în 10 lucrări științifice.

Cuvinte cheie: tranziție, condiții psihopedagogice, vîrstă, copil mare (old children), copil mic (young children), adaptare școlară, maturitate școlară, diferențe individuale, diferențe de gen, personalitatea copilului, experiența preșcolară, dezvoltare socială, dezvoltare emoțională, abilități de învățare.

Domeniul de cercetare. Teoria generală a educației. Tranziția grădiniță-școala primară.

Scopul cercetării constă în stabilirea și valorificarea condițiilor psihopedagogice ale adaptării copiilor de grădiniță la școala primară.

Obiectivele cercetării: Analiza abordărilor conceptuale ale tranziției și adaptării școlare. Identificarea condițiilor psihopedagogice ale adaptării școlare. Examinarea condițiilor de adaptare a copiilor la școala primară în funcție de vîrstă, grad de pregătire, sex, nivel de educație a părinților. Stabilirea particularităților psihopedagogice ale adaptării copiilor la școala primară. Evaluarea efectelor de valorificare a condițiilor psihopedagogice adaptative.

Noutatea și originalitatea științifică a cercetării este obiectivată de următoarele: pentru prima dată a fost realizat un studiu teoretico-empiric cu referire la condițiile adaptării copiilor la școala primară în funcție de vîrstă (copii născuți în prima triadă a anului/copii născuți în ultima triadă a anului), grad de pregătire către școală (emoțională, socială, academică), nivel de educație a părinților (inferior, mediu, superior); a fost identificată influența vârstei cronologice asupra gradului de pregătire a copiilor către școala primară: copii născuți în prima triadă a anului manifestă un grad semnificativ mai înalt al dezvoltării socio-emoționale decît copii născuți în ultima triadă a anului; a fost determinat rolul cadrelor didactice, a părinților și a instituției de învățămînt în adaptarea copiilor la școala primară.

Problema științifică soluționată constă în stabilirea condițiilor psihopedagogice eficiente ale adaptării copiilor de grădiniță la școala primară, avînd ca efect optimizarea procesului tranzițional, în vederea aplicării în sistemul educațional din Israel.

Semnificația teoretică a lucrării: rezultatele obținute contribuie la completarea și promovarea cunoașterii științifice privind condițiile de adaptare a copiilor la școala primară; la concretizarea predicției succesului școlar al copiilor la etapa inițială a studiilor formale; la formarea bazei pentru studiile ulterioare referitoare la adaptarea școlară.

Valoarea aplicativă a lucrării constă în: valorificarea condițiilor psihopedagogice ale adaptării copiilor la școala primară în sistemul educațional din Israel; în elaborarea și aplicarea recomandărilor practice pentru educatori, cadre didactice și părinți care contribuie la promovarea experienței pozitive și susținerea copilului în cadrul tranziției grădiniță - școala primară. Programul poate fi folosit de către cadrele didactice, psihologi, educatori din grădinițe și școala primară care răspund nemijlocit de procesul adaptativ al copiilor. Rezultatele cercetării pot fi utile părinților care întâmpină dificultăți în pregătirea copiilor către studiile școlare. Datele experimentale pot fi utilizate ca material didactic în procesul de formare și perfecționare profesională a specialiștilor din domeniu.

Implimentarea rezultatelor științifice a fost realizată la nivel instituțional, în cadrul grădinițelor din sectoarele arabe ale Israelului.

АННОТАЦИЯ

Бадарне Зада, *Психологопедагогические условия и методы адаптации детей к начальной школе*, диссертация доктора педагогических наук, специальность 531.01 – Общая Теория Образования, Кишинев, 2015.

Структура диссертации. Диссертация содержит введение, 3 главы, общие выводы и рекомендации, список литературы (214 источников), ключевые слова, 130 страниц основного текста. Текст диссертации содержит 13 рисунков, 36 таблиц и 2 приложения. Результаты были опубликованы в 10 научных работах.

Ключевые слова: переходный период, психопедагогические условия, возраст, адаптация к школьному обучению, школьная зрелость, индивидуальные различия, гендерные различия, личность ребенка, дошкольный опыт, социально-эмоциональное развитие, навыки обучения.

Области исследования: Общая теория образования. Переход детский сад-начальная школа.

Цель исследования: выявление и разработка психолого-педагогических условий и разработка адаптации детей к начальной школе.

Задачи исследования: анализ концептуальных подходов к исследованию переходного периода детей из детского сада в начальную школу и школьной адаптации в зависимости от возраста ребенка, уровня подготовленности к школе, пола, уровня образованности родителей; выявление психолого-педагогических особенностей адаптации детей к школьному обучению; разработка, внедрение и оценка эффективности программы оптимизации психо-педагогических адаптационных условий.

Научная новизна и оригинальность исследования: впервые проведено теоретико-экспериментальное исследование условий адаптации детей к школьному обучению в зависимости от возраста ребенка (дети, рожденные в первом и последнем квартале года), уровня подготовленности к школе (эмоциональный, социальный, навыки обучения), уровня образованности родителей (начальное, среднее, высшее); выявлено влияние хронологического возраста ребенка на уровень его подготовленности к школьному обучению: дети, рожденные в первом квартале года, имеют более высокий уровень социально-эмоциональной подготовленности к школе, нежели дети, рожденные в последнем квартале года; выявлена роль педагогов, родителей и образовательного учреждения в процессе адаптации детей к начальной школе.

Решенная научная задача состоит в создании психолого-педагогических условий эффективного перехода от детского сада к начальной школе, имеющая как эффект оптимизацию переходного процесса, с целью их применения в системе образования Израиля.

Теоретическая значимость работы состоит в том, что полученные результаты вносят вклад в развитие научных знаний по адаптации детей к начальной школе; в конкретизации возможности предсказания школьного успеха детей на начальном этапе формального обучения; формирование базы для последующих исследований, касающихся адаптации к школе.

Практическая значимость работы заключается в разработке комплекса психолого-педагогических условий адаптации детей к школьному обучению в Израиле; в разработке практических рекомендаций для учителей, воспитателей и родителей, способствующих продвижению положительного опыта и поддержке ребенка в переходный период детский сад - начальная школа.

Внедрение научных результатов осуществлялось на институциональном уровне, в рамках детских садов в арабских секторах Израиля.

ANNOTATON

Badarne Zada, *The psychopedagogical conditions and methods for kindergarten children's adjustment to elementary school in Israel*, the dissertation of the doctor of pedagogical sciences, specialty 531.01 – General theory of education, Chisinau - 2016.

Structure of the dissertation: the thesis contains an introduction, 3 chapters, general conclusions and recommendations, list of references (214 sources), keywords, 130 pages of the main text. The text of the thesis contains 13 figures, 36 tables and 2 appendices. The results were published in 10 scientific papers.

Keywords: transition, preschool age, school adjustment, school readiness, school maturity, individual differences, learning achievements, personality of the child, preschool experience, socio-emotional learning skills, anxiety, challenge, complexity

The field of the research: General theory of education. Transition from kindergarten to elementary school.

The objectives of the thesis are: Analysis of conceptual approaches of transition and adaptation to school. Identification of pedagogical conditions of adaptation to school. Examination of the conditions of children's adaptation to primary school according to age, degree of readiness, sex, education level of parents. Establish of pedagogical peculiarities of children's adaptation to primary school. Capitalization effects' assessment of pedagogical conditions for adaptation.

Scientific novelty and originality of the research consists in: Theoretical foundation of psycho pedagogical conditions of children's adaptation in primary school; achieving a unique empirical study on the conditions of children's adaptation in primary school by age (children born in the first triad of the year / children born in the last triad of the year); degree of readiness for school (emotional, social, academic); parent education level (low, medium, higher); establishing the influence of chronological age on the readiness of children to school; the establishment and capitalization of psycho pedagogical peculiarities of children's adaptation to primary school; identify gender differences at the level of classroom and age; the development, implementation and evaluation of the Program of optimization the transition process; determining the role of teachers, parents and educational institutions in children's adaptation to primary school.

The solved scientific issue is to establish effective psychopedagogical conditions of kindergarten children's adjustment to elementary school, having as effect the optimizing of the transitional process in order to implement in the educational system in Israel.

The theoretical significance of the research: the obtained results contribute to the development of scientific knowledge related to children's adaptation to elementary school, to prediction of the educational success of children at the initial stage of formal learning; to creation of the base for the future studies for adaptation to school.

The practical significance of the work: elaboration of a set of measures and practical guidelines for teachers, educators and parents that contribute to the promotion of the positive experience and support for the child, as part of the transition kindergarten - elementary school.

The implementation of scientific results was realized at the institutional level, in the framework of kindergartens in the Arab sectors of Israel.

BADARNE ZADA

**CONDIȚII ȘI METODE PSIHOPEDAGOGICE
ALE ADAPTĂRII COPIILOR DE GRĂDINIȚĂ
LA ȘCOALA PRIMARĂ ÎN ISRAEL**

SPECIALITATEA 531.01–TEORIA GENERALĂ A EDUCAȚIEI

Autoreferatul tezei de doctor în științe pedagogice